

JUSTYNA TYMIENIECKA-SUCHANEK

Uniwersytet Śląski

O zwrocie zwierzęcym we współczesnej Rosji

Альманах „Русский миръ. Пространство и время русской культуры”

Миръ животных. Тематический выпуск

«Русская культура», Санкт-Петербург 2015

(publikacja rosyjskojęzyczna, wydana w twardej oprawie, 379 stron)

Już od kilku lat ukazują się w Polsce wydania tematyczne periodyków poświęcone wyłącznie zwierzętom¹. Prace z zakresu *animal studies* stały się w ostatnim czasie w naszym kraju modne, jednak do Rosji dopiero zaczynają docierać, m.in. za sprawą Tatiany Goriczewej², co nie oznacza, że wcześniej w ojczyźnie Fiodora Dostojewskiego nie poruszano kwestii dotyczącej zwierząt³. O dużym wkładzie Goriczewej w rozwój studiów nad relacjami między ludźmi i zwierzętami w rosyjskojęzycznym kręgu naukowym świadczy najnowsza i – o ile mi wiadomo – pierwsza monograficzna edycja petersburskiego almanachu „Русский миръ. Пространство и время русской культуры”⁴, poświęcona wyłącznie zwierzętom. *Миръ животных* (*Świat zwierząt*), bo taki nosi tytuł prezentowany numer, wyszedł pod troskliwą opieką merytoryczną redaktora naukowego –

¹ Np. „Krytyka Polityczna” 2008, nr 15; „Konteksty” 2009, nr 4; „Bliza” 2013, nr 1(14); „Ethos” 2013, nr 102; „Bez Dogmatu” 2012/2013, nr 94/95; „Znak” 2013, nr 694; „Jednak Książki” 2014, nr 2; „Fragile” 2016, nr 2.

² J. TYMIENIECKA-SUCHANEK: *Prawosławna „teologia zwierząt” wobec tradycyjnej humanistyki. Przypadek Tatiany Goriczewej*. „Akcent” 2015, nr 4(142).

³ Zob. J. TYMIENIECKA-SUCHANEK: *Trzeba (za)bić to zwierzę... Homo crudelis w rosyjskiej publicystyce początku XX wieku. W: Zwierzęta i ich ludzie. Zmierzch antropocentrycznego paradygmatu*. Red. A. BARCZ, D. ŁAGODZKA. Warszawa 2015, s. 222–245.

⁴ Nie tłumaczy się wprawdzie tytułów gazet i czasopism, ale z szacunku do czytelnika nieznającego cyrylicy podaję polski przekład nazwy almanachu: „Rosyjski Świat. Czas i przestrzeń kultury rosyjskiej”.

Tatiany Goriczewej, która w naszym kraju jest znana przede wszystkim jako autorka przetłumaczonych w latach 90. na język polski książek o charakterze polityczno-religijnym. Nowe oblicze intelektualne i prospołeczne prawosławnego, jedyne jak dotąd, ekofilozofa i teologa pokazują nie tylko jej monografie o zwierzętach (np. *Święte zwierzęta*⁵), lecz także niezwykle aktywna działalność na rzecz dobrostanu zwierząt i poprawy ich losu, której towarzyszy silne zaangażowanie merytoryczne i emocjonalne. Naturalną konsekwencją postawy Goriczewej wobec zwierząt jest anonsowany tu prozwinający numer petersburskiego almanachu, nad którego przygotowaniem i wydaniem autorka *Świętych zwierząt* pracowała kilka lat.

Przyjrzymy się zawartości rekomendowanej do tłumaczenia na język polski publikacji *Миръ животных*, która została w całości, jak już pokazuje sam tytuł, poświęcona zwierzętom w ujęciu interdyscyplinarnym i wieloaspektowym. Ograniczona formuła noty o książce nie pozwala na szersze omówienie owej monograficznej edycji. Z konieczności zatem zaprezentuję tylko spis treści, stanowiący przegląd zagadnień. Całość zamierzam wkrótce zrecenzować na łamach „Przeglądu Rusycystycznego”.

Publikacja składa się z sześciu zasadniczych części (podaję w porządku chronologicznym)⁶: 1) *Na granicy dzieła*, 2) *Proszony gość* (wywiad z gościem zagranicznym), 3) *Filozofia zwierząt*⁷, 4) *Zwierciadło przyrody*, 5) *Proszony gość* (tym razem to gość rosyjski) i wreszcie ostatnia 6) *Obrazy żywego*⁸.

Pierwszy rozdział tematycznego wydania almanachu *Świat zwierząt* otwiera *Dziennik ochrony zwierząt*⁹ Tatiany Goriczewej, który uzupełniają trzy teksty, przetłumaczone na język rosyjski i przygotowane przez nią do druku. Są to kolejno *O nieśmiertelności zwierząt* Eugena Drewermanna, *Etyka szlachetności*¹⁰, czyli *Teologia zwierząt* Andrew Linzey'a, *Zwierzęta też mają prawa* (Wywiad z P. Singerem, E. de Fontenay, B. Cyrulnikiem), stanowiące fragmenty bądź streszczenia dzieł wybitnych naukowców i książki *Les animaux aussi ont des droits*, będącej zapisem rozmowy ze znanymi obrońcami naszych „młodszych i starszych braci”, filozofami i etologami, przeprowadzonej przez Karine Lou

⁵ Warto odnotować, że doktorantka Ekaterina Nikitina przy współpracy z Aliną Mitek-Dziembą z Katedry Literatury Porównawczej Uniwersytetu Śląskiego pracują obecnie nad tłumaczeniem monografii *Святые животные* na język polski. Fragment książki ukaże się w tym numerze czasopisma „Zoophilologica”.

⁶ Tytuły poszczególnych części oraz inne, dotąd nietłumaczone na język polski tytuły rosyjskie podaję w tłumaczeniu filologicznym bez przytaczania tytułów oryginalnych. Tam, gdzie to konieczne, daję przypis.

⁷ Termin „filozofia zwierząt” podaję w dosłownym tłumaczeniu, ponieważ język rosyjski przejął ten termin za językiem angielskim, podobnie jak inne, np. „teologia zwierząt”, „etyka zwierząt”. Jest oczywiste, że chodzi o filozofię wobec zwierząt / o zwierzętach.

⁸ Chodzi o obrazy/reprezentacje wszelkich żywych istot w utworach literackich.

⁹ W dosłownym tłumaczeniu to „dziennik zoo-ochrony” / „ochrony zoologicznej”.

¹⁰ W filozofii stosuje się raczej termin „etyka cnót”.

Matignon. Rozdział ten zamyka *Opieka nad zwierzętami w imperatorskiej Rosji i dzisiaj* – tekst, który powstał na podstawie wywiadu udzielonego przez Olgę Korzinię, filologa i redaktora strony internetowej *Psie życie*.

Rozdział drugi zawiera dwa teksty prezentujące poglądy na temat zwierząt, jakie wyraził Christophe Hervet – francuski weterynarz. Pierwszy: *Być po stronie zwierząt*, stanowi formę dialogu z zaproszonym gościem, z którym przeprowadziła rozmowę Arina Kuzniecowa, drugi to esej *Zwierzę jako ikona*, autorstwa jej interlokutora.

Trzeci rozdział stanowi zbiór kilku artykułów francuskich, słoweńskich, rosyjskich i serbskich filozofów, takich jak: Florence Burgat (*Inne istnienie. Być zwierzęciem*), Gorazd Kocijančič (*O zwierzętach*), Andrije Położencew (*Doświadczenie metafizyki zwierzęcia*), Konstantin Pirogow (*Zwierzę jako organon. Rozmyślanie w poszukiwaniu sensu*), Pavle Rak (*Kropotkin i współczesna bioetyka – pomoc wzajemna jako czynnik rozwoju*), Aleksander Czernogłazow (*Ewangelia konia*) i Natalia Postołowa (*Upadek w realność*).

Część czwartą tworzą trzy teksty. Wśród nich dwa eseje – *Przyroda* Ralpha Waldo Emersona oraz *Na przedgórzach ze stadem owiec* Johna Muira w przekładzie na język rosyjski Aleksandra Czecha, które poprzedza przedmowa tłumacza.

Kolejna część almanachu została poświęcona A. Iwaszyncowej – rosyjskiej poetce i malarce, której sylwetkę prezentuje artykuł Ariny Kuzniecowej pt. „*Od nory do Drogi Mlecznej*”. *Zwierzęta w malarskim i poetyckim kosmosie Ałły Iwaszyncowej*.

I wreszcie, w rozdziale ostatnim zamieszczono nie tylko antologię utworów z reprezentacjami zwierząt w najnowszej prozie i poezji rosyjskiej, by wymienić *Nieoczekiwany raj (fragment książki)* Pawła Kuzniecowa, *Opowiadania* Olgi Czernijenki, *Opowiadania o* Konstantina Kamyszanowa, czy *Pod westchnienia niewybudzonego wiatru...* Tatiany Norlander, lecz także artykuł Ariny Kuzniecowej pt. *Daniła Andrejew i zwierzęta: droga do „uszlachetnionego wizerunku”*, który stanowi omówienie zamieszczonego tutaj fragmentu książki D. Andrejewa *Róża świata*, poświęconej zwierzętom.

Interesującą zawartość merytoryczną odnotowanego numeru almanachu dopełnia jego staranne wydanie zaopatrzone w kolorowe i czarno-białe fotografie oraz reprodukcje ikon i obrazów na papierze kredowym. Polecam tę lekturę wszystkim rusycystom!

